

Tito je bio izrazito impresivan

Autor Administrator
 Tuesday, 10 April 2018
 Zadnja Promjena Tuesday, 10 April 2018

Walter Bernstein ekskluzivno za Novosti govori o svom intervjuu s Titom u Drvaru 1944: Sjećam se da je bio u velikoj pešini. Sjećam se i da je imao velikog psa. Vjerovao sam u sve i vidio u partizanima, ponijelo me je i htio sam biti dio svega toga. Znao sam da je prije rata ilegalno putovao tako i je glumio lik bogatog biznismena. Imao sam osjećaj da je bio za sve to sposoban i sve i je radio za mene je bilo strahovito važno

Walter Bernstein (96) i danas živi u svom rodnom New Yorku. Jedan je od poznatijih holivudskih scenarista i producenata, čovjek koji se kao student družio s povjesničarom Robertom Conquestom, snimao filmove s Woodyjem Allenom, zbog članstva u Komunističkoj partiji u američkom lovu na vjeverice 1950. završio na crnoj listi, da bi nakon i je ponovno počeo raditi pod svojim pravim imenom bio nominiran za nagradu Oscar za scenarij filma "The Front". Razgovor s Walterom Bernsteinom nastao je za potrebe knjige "Crveno svjetlo: Partizanska fotografija i društveni pokret 1941-1945" koja će uskoro izaći u izdanju Rosa Luxemburg Stiftunga. Specijalno u Novostima objavljujemo priču o američkom producentu i scenaristu, koji je u vrijeme medijske blokade partizanskog pokreta bio prvi saveznički novinar koji je samoinicijativno doputovao u Jugoslaviju i 1944. u Drvaru intervjuirao Tita. Priča ove nevjerojatne ličnosti i čovjeka osebujne biografije započinje kada je kao dvadeset dvogodišnjak mladić 1941. mobiliziran u američku vojsku, gdje je ubrzo počeo raditi za američki magazin "Yank", uglavnom kao dopisnik s Bliskog istoka. U tom periodu, sve do 1944. godine, partizanski pokret bio je pod snažnom savezničkom cenzurom, prije svega britanskom, jer su u Londonu sve vrijeme rata bili kralj Petar II. Karađorđević i jugoslavenska vlada u egzilu. Iako je Narodnooslobodilačka vojska dobivala određenu pomoć u oružju i ostalim materijalima, informativna blokada je trajala i te ratne 1944. godine. Bitka za reprezentaciju partizanskog pokreta i probijanje cenzure bila je izrazito važna jer je to bio jedan od preduvjeta za priznavanje činjenice da je partizanski pokret bio jedini antifašistički pokret na teritoriju Jugoslavije, kao i preduvjet za priznavanje nove države nakon rata. - Kada sam prvi put čuo za jugoslavenske partizane, bio sam u Kairu. Iako sam služio u američkoj vojsci, bio sam na neki način prepušten sebi. Došao sam na konferenciju za medije koju su držala dva jugoslavenska oficira, jedan je bio Vladimir Dedijer, a drugi je, mislim, bio Milentije Popović. Čuo sam za njih i pomislio da je to dobra novinarska priča. Međutim, Britanci koji su bili zaduženi za Balkan željeli su i dalje partizanski pokret držati u tajnosti jer nisu odlučili napraviti s Titom koji je bio komunist, ali koji se jedini beskrupulozno borio protiv fašizma. Nakon te konferencije poslao sam pismo Dedijeru i s njima zatražio intervju. Kako bih ga dobio, napisao sam pismo prepuno lenjinističkih fraza i veoma brzo dobio pozitivan odgovor s pozivom da dođem u njihovu državu. Dedijer je pričao engleski i rekao sam mu da ću rado doći u Jugoslaviju. Doputovao sam u Bari, gdje sam došao u specijalnu balkansku sekciju američke vojske koja je partizane snabdijevala oružjem. Otišao sam kod američkog oficira i rekao mu da želim otputovati u Jugoslaviju. Ovaj se nasmijao i kazao mi da nikome nije dopušteno da putuje u partizane. Rekao mi je: "Ostani ovdje i piši tekstove o nama." Onda sam Dedijera obavijestio da mi nije dopušteno da otputujem u Jugoslaviju, na što mi je on rekao: "Zajebi njega, to je naša država i ako želiš doći, dođi, mi ćemo te tamo odvesti." - kaže Bernstein u razgovoru za Novosti. Rođen u njujorškoj židovskoj obitelji, Bernstein je u ranoj mladosti bio pod utjecajem svoje uje, koja je kasnije otputovala u Rusiju i radila u Kominterni. Prije rata nije bio član Komunističke partije, ali je i sam, kako kaže, imao snažne ljevičarske stavove, pa je odlazak u Jugoslaviju za njega bilo putovanje radi ostvarenja ljevičarskog cilja, doprinosa borbi i probijanja informativne blokade. Prije njega s Titom je intervju napravio jedino Associated Press, i to pisanim putem preko partizanskog posrednika u Bariju. Intervju je svejedno cenzurirala saveznička vojna komanda, ali je posredstvom samog američkog predsjednika Roosevelta na kraju objavljen u "New York Timesu". Prve fotografije partizana u savezničkom tisku snimio je britanski poručnik Lambton Burn i one su objavljene u magazinu "Life" 6. prosinca 1943. godine. - Imao sam osjećaj da radim nešto jako dobro, ali bio sam i izrazito mlad i za mene je to bila prava avantura. Bio sam previše glup da bih bio uplaćen. Najprije sam doputovao na Vis i tamo ostao deset dana. Sjećam se da sam pojeo jako puno hobotnica. Znam da su formirali veliku grupu mladih partizana iz svih dijelova Jugoslavije koji su trebali otputovati u Drvar. Avionom smo noću prebačeni negdje u okolicu Splita, nakon čega smo hodali sve do Drvara. U to vrijeme njemačke snage držale su gradove, dok su partizani držali sela. Imali smo manjih problema hodajući do Drvara, ali smo na kraju tamo stigli - govori Walter Bernstein. U Drvar je putovao na Drugi kongres Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Jugoslavije (USAOJ), zajedno s partizanskim fotografom i jednim od osnivača Slobodne Dalmacije Živkom Gattinom i Slavkom Zalarom. Prelazili su preko okupiranog teritorija i putovali danima. Bernstein će kasnije u jednom svom tekstu o putovanju Jugoslavijom opisati kako je sa Živkom spavao pod istim pokrivačem ispod jednog drveta. Prilikom jednog noćenja Bernsteinu je ukradena torba sa svim stvarima i fotoaparatom. Gattin mu je nakon toga dao sve svoje filmove koje je snimio na putovanju od Visa jer mu je bilo važno da fotografije budu objavljene u američkom tisku, dok je Bernstein pomagao u noćenju slika i fotografija za izložbu koju su Gattin i Zalar postavili u jednoj od hala drvne industrije i pad. Nakon dolaska u Drvar za Bernsteina je organiziran i prvi susret s Titom. - Sjećam se da je bio u velikoj pešini, odnosno pešini koja je i bila tu. Sjećam se i da je imao velikog psa. Dočekao me je iza velikog stola i prvi put sam ga vidio nakratko. Vjerovao sam u sve i sam vidio u partizanima, ponijelo me je i htio sam biti dio svega toga. Iz današnje pozicije, mislim da sam bio jako mlad i da su moja pitanja bila naivna. Bio je izrazito impresivan, njegova cijela figura. Nije bio debeo, kao i je to postao kasnije. Znao sam da je prije rata ilegalno putovao tako i je glumio lik bogatog biznismena. Imao sam osjećaj da je bio za sve to sposoban i sve i je radio za mene je bilo strahovito važno - prisjeća se prvog susreta s Titom. U intervjuu koji je u "Yanku" objavljen tek 16. lipnja 1944. Bernstein će, između ostalog, napisati: "Titov

kozmpolitizam postaje još oštriji; to ste duže s njim. On nije jednostavni seljački vođa, već čovjek svijeta. Zapravo je Tito vrhunski sofisticiran čovjek u najboljem smislu te riječi. Postoje momenti kada ostavlja utisak dobrog glumca – uniformu nosi s talentom. Razgovor je vođen na engleskom jeziku, a prevodila ga je izvjesna Olga. Sutradan je za mladog američkog poručnika Bernsteina trebao biti organiziran i drugi susret, no do njega, nažalost, nije došlo. - Nakon tog prvog, preliminarnog razgovora s Titom za sutradan sam imao dogovoren još jedan, duži razgovor. Te večeri sam odlučio prošetati i naletio sam na jednog britanskog oficira koji je bio veoma iznenađen da vidi nekoga u savezničkoj uniformi. Bio je to neki nevažan oficir britanske misije pri Vrhovnom tabu. Odmjerio me i upitao tko sam. Objasnio sam mu to tu radim, a onda mi je rekao da sam prekršio sve moguće zapovijedi i da moram poći s njim. Odveo me do britanske misije, gdje je bio sin Winstona Churchilla, Randolph Churchill. Njemu je bilo smiješno da su me zatekli u Drvaru, ali mi je onda rekao da sam uhapšen i da će me poslati nazad u Bari. U avionu sam putovao zajedno s njim i sjećam se da je bio strašno pijan. Bio sam razočaran i donekle uplašen. Nisam znao što će mi se desiti i nisam nikome vjerovao osim partizanima. Tada sam se bojao i da neću objaviti ono što sam napisao. Želio sam ostati duže u partizanima i napisati još puno tekstova. Istovremeno sam saznao da Britanci organiziraju prvi službeni dolazak nekolicine novinara i fotografa među partizane. Oni su trebali biti ti koji će ispričati službenu priču o partizanima - opisuje Bernstein. I dok Bernstein odlazi u Bari s Randolphom Churchillom, kojeg je Koča Popović u svojim ‘Beleškama; kama uz ratovanje; nazvao duboko reakcionarnim imperijalistom, u Drvar dolazi prva službena novinarska saveznička ekipa: dopisnik magazina ‘Time; Stojan Pribiević, inače sin političara Svetozara Pribićevića. S njim su tada i fotograf Reutersa John Talbot, britanski fotograf Gene Fowler i američki fotograf Slade. Za njih je organizirana večera s Titom i oni do danas za velik broj ljudi važe kao prva novinarska delegacija koja je posjetila Vrhovni tab, jer su njihovi izvještaji objavljeni prije Bernsteinovog intervjua. Prije odlaska Bernstein je uspio Gattinu predati članak ‘The American Revolution and the Partisan Struggle for National Liberation; koji je napisao na otoku Lavsi. - U Bariju me dočekao jedan pristojan britanski oficir koji mi je rekao da me neće držati nigdje blizu Amerikanaca jer je mislio da će me vjerojatno strijeljati. Nakon toga su me sproveli u Alžir, gdje me ispitivao neki general. Provjeravao je u moju priču; vjerojatno bi mi se desilo nešto puno gore, ali je u međuvremenu ‘New York Times; objavio priču o meni i svemu što mi se dogodilo. Odjednom je bilo previše publiciteta u vezi mog slučaja, pa su vjerojatno pomislili da je najpametnije da me, umjesto da me pošalju na neko grozno i opasno mjesto, vrate nazad u vojsku. Tako se moj rizik isplatio. I Dedijer me kontaktirao i rekao mi da ako sam u problemu, samo neka javim pa će me izvući i onda mogu biti s partizanima. Zahvalio sam se na tome i ostao američki vojnik - govori Bernstein. Prilikom Desanta na Drvar, kodnog imena operacija ‘Konjicki skok; koja je započela 25. svibnja 1944., zarobljeni su i Pribiević i Talbot, kao i ostali fotografi, ali su Pribievića u protunapadu ubrzo uspješno oslobodili partizani. I drugi su na kraju uspješno uspjeli doći do slobode. Prilikom desanta u Drvaru je poginuo i jedan od najboljih partizanskih fotografa Vili Šimunov Barba. Bernstein je nakon izlaska iz vojnog pritvora u ‘Yanku; objavio i priču o hodu kroz Jugoslaviju i još jednu priču o partizankama. Bio je duboko impresioniran ljudima koji su željeli izgraditi demokratsku i multietničku Jugoslaviju. Iako želi izbjeći romantiziranje prošlosti, vidljivo je da taj period za njega predstavlja vrijeme idealizma. - Na Visu sam vidio novine Slobodna Dalmacija. Upoznao sam ljude iz redakcije i jedan od njih je posebno dobro govorio engleski jezik. Izrazito je lako ovu priču nadograditi i napraviti još romantičnijom. Ako pogledam unazad, čini mi se to kao veoma romantičan trenutak mog života, što on na određeni način i jest. Taj kongres mladih doveo je ljude sa svih strana. Za mene je to bilo impresivno - kaže. U partizanima je, dodaje, stalno u sebi ponavljao rečenicu Bertolta Brechta: ‘Nesretna je zemlja koja treba heroje. Na razgovor na daljinu prekinuo je njegov odlazak na fizioterapiju. - Starost je kao stari automobil, stalno ga mora održavati da bi mogao dalje voziti; Međutim, energije mu ni danas ne nedostaje – magazin ‘Variety; nazvao ga je ‘ljudskim zecom na Energizer baterije;. Zecom koji je dao velik doprinos borbi za reprezentaciju partizanskog pokreta, koji je upravo tih mjeseci napokon dobivao priznanje. I da ne zaboravimo, mjesecima kasnije Gattin je dobio paket u kojem su bile fotografije i filmovi koje je svojevremeno dao američkom poručniku Bernsteinu, kasnije holivudskom filmu; u. Piše Davor Konjikiæ Novosti 9.4.2018.

#JosipBrozTito #Jugoslavija #Yugoslavia #SFRJ #antifazizam #antifascism